

Vážení priatelia turistiky!

Na základe podkladov vedúceho Turistickej sekcie MO MS - Bruna Korytko - som vypracovala ponuku na kalendárny rok 2023 pre členov MS a členov Klubu Lipa a ich rodinných príslušníkov. Rovnako to platí aj pre nečlenov MS. Skrátka, pre všetkých milovníkov turistiky po našom krásnom Slovensku. Môžete urobiť reklamnú ponuku aj pre svojich známych. Dajte vedieť, ak Vás ponuka oslovila na e-mail: anita.murgasova@gmail.com, resp. momaticabb@gmail.com alebo na telefón 0918 105 499! Na pozitívnu odozvu sa tešia

*Bruno Korytko
Mgr. Anita Murgašová*

Plán turistickej sekcie MO MS v Banskej Bystrici na rok 2023

Matičné vychádzky členov MO MS – podľa mesiacov:

Marec

- Cesta vlakom do Rimavskej Soboty – návšteva Aleje národných dejateľov

Aleja dejateľov na Námestí Štefana Marka Daxnera v Rimavskej Sobote

Vznikla v roku 2006 a nachádza sa na Námestí Š. M. Daxnera. V súčasnosti (máj 2018), je tu 19 pamätníkov historických osobností, spätých s Gemerom a Malohontom. Z toho dve sú venované pamiatke výnimočných žien, ktoré budú postupne doplnené a vytvoria galériu slávnych žien. Chronologické usporiadanie dejateľov s ich výroky vyjadruje vývin národného povedomia v regióne a v širších súvislostiach aj úsilie o svojbytnosť slovenského národa. Pamätníkmi a bustami dejateľov pomáhame zachovávať naše národné kultúrne dedičstvo. Širokej verejnosti predstavujeme historický význam nášho kraja, život a prácu našich veľikánov. Naším cieľom je prispieť k zvyšovaniu národného povedomia najmä u mladej generácie na národnostne zmiešanom území Slovenska.

Meno a priezvisko dejateľa, dátum a miesto jeho narodenia a úmrtia:

- Pavol E. Dobšínský *16.3.1828 Slavošovce – †22.10. 1885 Drienčany
- Ladislav Bartolomeides *16.11.1754 Klenovec – †18.4.1825 Ochtná
- Peter Kellner Hostinský *6.1.1823 Gemerská Poloma – †10.8.1873 Rimavská Sobota
- Michal Miloslav Bakulín *16.7.1819 Pondelok – †17.1.1892 Kameňany
- Daniel Gabriel Lichard *17.1.1812 Slovenská Ľupča – †17.11.1882 Skalica

- Jonatán Dobroslav Čipka *14.6.1819 Tisovec – †14.2. 1861 Drienčany
- August Horislav Škultéty *7.8.1819 Veľký Krtíš – †21.5.1892 Kraskovo
- Juraj Palkovič *27.2.1769 Rimavská Baňa – †13.6.1850 Bratislava
- Ján Francisci Rimavský *1.6.1822 Hnúšťa – †7.3.1905 Martin
- Terézia Vansová *18.4.1857 Zvolenská Slatina – †10.10.1942 Banská Bystrica
- Ivan Krasko *12.7.1876 Lukovišťa – †3.3.1958 Bratislava
- Pavol Jozefi *31.3.1775 Vrbovce – †29.3.1848 Tisovec
- Ján Botto *27.1.1829 Vyšný Skálnik – †28.4. 1881 Banská Bystrica
- Bohuslav Nosák – Nezabudov *3.2.1818 Tisovec - †5.4. 1877 Sabinov
- Jozef Škultéty *25.11.1853 Potok – †19.1.1948 Martin
- Samuel Reuss *8.9.1873 Slovenská Ľupča – †22.12.1852 Revúca
- Izabela Textorisová *16.3.1866 Ratková – †12.9.1949 Krupina
- Štefan Marko Daxner *26.12.1822 Tisovec – †11.4.1892 Tisovec
- Ľudovít Kubáni *16.10.1830 Horné Zahorany – †30.11.1869 Rimavské Brezovo;

Apríl

- Krupina – Sládkovičovo múzeum
- Návšteva obce Prenčov – fara Andreja Kmeťa

Každoročne sa od roku 2001 v Prenčove (a ďalších obciach Mikroregiónu Južné Sitno) koná kultúrne podujatie pod názvom **Podsitnianske dni hojnosti**. Podujatie je zamerané na návrat k ľudovým tradíciám a zvykom.

Obec Prenčov sa nachádza v Štiavnických vrchoch, neďaleko vrchu Sitno. Obec je situovaná v údolí rieky Štiavnica.

Krajina a sídelná štruktúra okolia Banskej Štiavnice je pre svoje historické a kultúrne kvality zaradená do svetového kultúrneho dedičstva **UNESCO**. Územie bolo obývané už do doby bronzovej.

Prvá zmienka o obci Prenčov sa spomína v písomnostiach už v roku **1266**. Obec sa objavuje pod menom **Princh**, čo je odvodené od mena lokátora územia stredovekej osady.

V minulosti život ľudí v obci nebol ľahký. Väčšinou sa venovali poľnohospodárstvu, práci v lese, kováčstvu, mäsiarstvu, hrnčiarstvu a mlynárstvu.

Práve mlynárstvo bolo jedným z najdlhšie udržiavaných remesiel. Udržalo sa od 14. storočia až do roku 1950, kedy bolo zakázané živnostníctvo. V obci sa v minulosti nachádzali tri mlyny. Z nich sa do súčasnosti zachoval iba jeden – **valcový mlyn**.

Dôležité bolo aj roľníctvo. Až do polovice 19. storočia sa na oranie používal ako nástroj „orací hák“, ktorý bol vlastne položeľzným pluhom. Najviac pestovanými obilninami bola pšenica, raž, jačmeň a ovos.

Koncom 19. storočia bolo v obci Prenčov rozšírené **paličkovanie čipiek** a výroba **hrnčiarskeho riadu** zo škriabavým dekórom, veršovanými nápismi a s ľudovými motívmi.

V okolí Prenčova sa nachádzali viaceré **hliniská**, z ktorých sa hlina vozila aj do Banskej Štiavnice. Tu sa z nej vyrábali fajky Zacharky, ktoré sa stali známe nielen v Rakúsko – Uhorsku, ale aj na celom svete. Pre nezáujem o hrnčiarske výrobky museli remeselníci prácu zanechať a živiť sa nádeľníckou prácou.

S Prenčovom je bytostne spätá osobnosť slovenského národného a vedeckého života, zakladateľa Muzeálnej slovenskej spoločnosti a viacerých charitatívnych spolkov – **Andreja Kmeťa**.

Bol to práve Andrej Kmeť, ktorý svojimi archeologickými výskumami v chotári Prenčova a jeho blízkeho okolia zistil základné etapy ľudskej činnosti v období praveku. Vďaka nemu sa dosiahli nové poznatky o etapách osídlenia územia pod vrchom Sitno. Mal veľa záľub a jednou z nich bola aj botanika. Pri svojich prechádzkach okolím objavil veľa druhov rastlín, najmä ruží.

Pamiatke A. Kmeťa je v Prenčove venovaná pamätná tabuľa a v roku 1991 bola vybudovaná Pamätná izba Andreja Kmeťa. Pamätná izba pozostáva z dvoch miestností. Prvá je venovaná životu a dielu A. Kmeťa a druhá je zariadená ako „sedliacka prenčovská chyža“ s dobovým nábytkom, odevmi a náradím.

Vo februári 2023 uplynulo presne 115 rokov od úmrtia tejto významnej osobnosti. Miesto jeho posledného odpočinku je na Národnom cintoríne v Martine. Rok 2008 bol vyhlásený ako **Rok Andreja Kmeťa**. Pri tejto príležitosti sa konali rôzne spomienkové akcie a podujatia, ktoré sa konali na miestach pôsobenia Andreja Kmeťa.

Výstava pod názvom Andrej Kmeť- priekopník vedy a múzejníctva na Slovensku bola otvorená v Slovenskom banskom múzeu v Banskej Štiavnici. V sieni komorských grófov sa uskutočnila slávnostná prezentácia novej knihy PhDr. Jozefa Labudu, CSc. s názvom **ANDREJ KMEŤ – SITNIANSKY RYTIER**.

Rok 2008 bol pre nás všetkých významným medzníkom a príležitosťou uctiť si pamiatku osobnosti, napísať a povedať o nej všetko, čo sa doposiaľ nestihlo.

Máj

- Cyklistická jazda po náučnom chodníku Národnej prírodnej rezervácie Kováčovské kopce neďaleko Štúrova; polozenie kvetov k Pamätníku Ľudovíta Štúra v Štúrove pri Dunaji;

Kraj:

Nitriansky

Okres:

Nové Zámky

Geomorfologická jednotka:	Burda
Geologická jednotka:	sopečné pohorie
Chránené územie:	národná prírodná rezervácia Burdov
Východisko:	Kamenica nad Hronom
Trasa:	Kamenica nad Hronom – Skaly, vyhliadka – Kováčov
Dĺžka, prevýšenie:	5 km, prevýšenie 220 m
Čas prechodu:	2 h
Počet zastávok:	6 + úvodný panel v Kamenici nad Hronom
Náročnosť:	stredne náročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, ochranárske

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa vedie po červenej turistickej značke s prepojením na modrú.

Rok otvorenia: 1996

Kontakt: ŠOP SR – Správa Chránenej krajiny oblasti Ponitrie, Samova 3, 949 01 Nitra, tel. 037 / 7764 901

Poznámky: (1) V závere trasy náučného chodníka pri zostupe do Kováčova **treba dať pozor na otvory do starých diel** (?šachty, ?opevnenia z 1937 – 1938) v blízkosti chodníka. (2) Trasa náučného chodníka prechádza chráneným územím s najvyšším – piatym – stupňom ochrany prírody a krajiny, preto nie je dovolené pohybovať sa mimo vyznačených chodníkov.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Kamenica nad Hronom. Obec severne od Štúrova nad ústím Hrona do Dunaja v juhovýchodnom cípe Podunajskej pahorkatiny pri úpätí pohoria Burda. Územie bolo osídlené už v neolite, prvá písomná zmienka o obci je z roku 1320, kedy sa stala majetkom Ostrihomskej kapituly. V 16. – 17. storočí bolo jej územie pod nadvládou Turkov, bola súčasťou Novozámockého ejáletu. Obyvateľstvo sa zaoberalo poľnohospodárstvom, pestovalo ovocie, vinič. V roku 1850 sprevádzkovali železničnú trať Viedeň – Budapešť, ktorej stanica bola v susednej obci Nána. Pamiatkou je pôvodne barokový rímskokatolícky kostol sv. Michala archanjela z roku 1734.

Kováčov. Bývalé historické rekreačné stredisko pri Dunaji medzi obcami Kamenica nad Hronom a Chľaba pod južnými strmými svahmi pohoria Burda priamo pri medzinárodnej železničnej trati. Koncom 19. a začiatkom 20. storočia bol najobľúbenejším výletným a rekreačným miestom pre ostrihomských a budapeštianskych mešťanov. Návštevníkov sem prevážal z Ostrihomu propeler, z Budapešti železnica. Železničná stanica bola nad prístavom. Odtiaľto viedli turistické chodníky, lemované živým plotom, k rozhľadni Gloriett, veľkému hostincu s tanečnou sálou a zotavovniam. V lete 1903 tu otvorili poštovú agentúru, ktorá bývala v prevádzke sezónne od 1. mája do 30. septembra. Dnes je v lokalite domov dôchodcov. Východnejšie, pri obci Chľaba sa rozprestiera na juhovýchodných svahoch Burdova rovnomenná rekreačná oblasť s chatovou osadou a ubytovacími a stravovacími kapacitami.

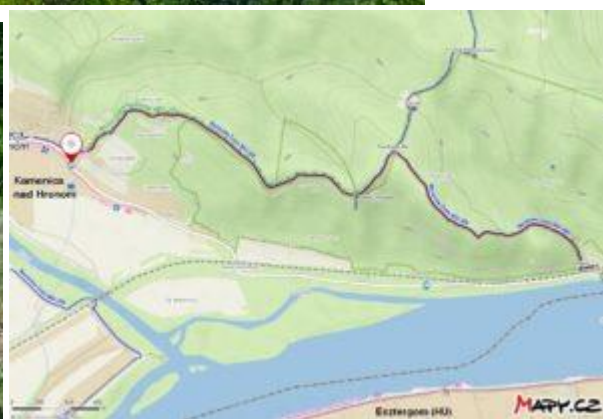
Národná prírodná rezervácia Burdov. Chránené územie vyhlásené v roku 1966 (ako národná prírodná rezervácia Kováčovské kopce-juh) v k. ú. obcí Kamenica nad Hronom a Chľaba severovýchodne od Štúrova na ochranu prírodných fenoménov andezitového pohoria Burda s najbohatšou teplomilnou flórou na Slovensku. Teplomilné dúbavy sa striedajú s lesostepou a s enklávami skalnej stepi. Mnoho vzácných botanických druhov tu má jediné nálezisko na Slovensku a najsevernejší výskyt v Európe, mnohé sú zákonom chránené. Vyskytujú sa tu o. i.: jaseň mannový (*Fraxinus ornus*), mechúrnik stromovitý (*Colutea arborescens*), svíb drieň (*Cornus mas*), hlaváček jarný (*Adonis vernalis*) a zimozelen bylinný (*Vinca herbacea*) a zo živočíchov: krátkonožka panónska (*Ablepharus pannonicus*), had hôrny (*Elaphe longissima*), jašterica múrová (*Lacerta muralis*), výrik obyčajný (*Otus scops*), skaliar pestrý (*Monticola saxatilis*) a murárik červenokrídly (*Tichodroma muraria*). Rezervácia je súčasťou rozsiahlejšieho rovnomenného územia európskeho významu (súčasť sústavy Natura 2000).

Národná prírodná rezervácia Leliansky les. Chránené územie vyhlásené medzi Leľou a Chľabou v roku 1966 na severných až východných okrajových svahoch pohoria Burda a okrajoch k nim priliehajúcich vrcholových plošín na pravej strane prielomovej doliny Ipľa nad jeho ústím do Dunaja na ochranu lesných typov dubového a bukovo-dubového stupňa. Ide tu o dôležitý doklad výskytu buka v

skupine lesných typov bukových dúbav v najnižšej polohe nášho štátu a najteplejších území. Rezervácia je súčasťou rozsiahlejšieho územia európskeho významu Burdov (súčasť sústavy Natura 2000).

Prirodná pamiatka Kamenický sprašový profil. Chránené územie vyhlásené pri západnom okraji Kamenice nad Hronom v roku 1984 na ochranu 5 – 15 m vysokého sprašového odkryvu s hniezdami vtákov nad nivou Hrona v Bajtavskej bráne na okraji Ipeľskej pahorkatiny. Je pri ňom obnažené aj vulkanické podložie. Rezervácia sa stýka s rozsiahlym územím európskeho významu Dolný tok Hrona (súčasť sústavy Natura 2000).

Burda (predtým Kováčovské kopce). Plošne nevelké a nevysoké pohorie na severovýchod od Štúrova pri juhovýchodnom okraji Podunajskej nížiny, z troch strán ohraničené riekami: na západe Hronom a na juhu a východe od nadväzujúcich pohorí v Maďarsku antecedentnými dolinami Dunaja a Ipeľa v oblasti ich sútoku. Budované je andezitmi a ich pyroklastikami. Geomorfologicky sú tu zaujímavé skalné steny z andezitových aglomerátov, skalné veže, skalné prúdy a usypiskové kužele. Územie s charakterom vrchoviny dosahuje vrchom Burdov nadmorskú výšku 395 m. Prevažujú tu teplomilné dúbavy, na plytkých pôdach v prevažne skalnatých územiach skalné stepi. Špecifické prírodné podmienky južných svahov, často strmých a skalnatých, spôsobili, že ide o oblasť s najbohatšou teplomilnou flórou na Slovensku, kde mnoho druhov bioty má jediné nálezisko u nás, resp. najsevernejší výskyt v Európe.

Jún

- Návšteva rozprávkovej obce Medovarce:

Obec Medovarce sa nachádza v južnej časti Krupinskej planiny. Spadá pod správu okresu Krupina v Banskobystrickom kraji. Údolie, v ktorom leží, je uzavreté zo všetkých strán, aj keď smer približne sever-juh je zdanlivo otvorený vďaka rieke Krupinice, ktorá preteká územím obce. Prvá písomná zmienka o obci pochádza ešte z roku 1156. V súčasnosti má obec 261 obyvateľov.

Nadmorská výška v dolnej časti obce je 175 m n.m., najvyššie položené obývané rodinné domy aj s evanjelickým kostolom, ktorý je dominantou obce, sú v nadmorskej výške približne 200 m n.m.. Pozornosť si zaslúži umiestnenie domov v najjužnejšej časti obce, kde na domy č. 2 až č. 6 v prvom rade a v ďalšom od č. 7 po č. 12 nesvieti v mesiacoch november až január slnko, pretože sa nachádzajú v blízkosti kopci Bukovina, ktorá je v prevýšení o 160 m n.m.. Najjužnejší dom č. 7 je osvetlený slnkom na jeho komín na "Obrátenie sv. Pavla", t.j. 25. januára a tak prirodzene na dom a dvor nesvieti slnko viac ako tri mesiace.

Dané geografické podmienky, hlavne príjemné prostredie chránené od vetrov, prevaha svahov naklonených na juhovýchod až juhozápad a dostatok vody boli pravdepodobne dôvodom usadenia prvých obyvateľov. Tí sa od pradávna zaoberali roľníctvom, pričom veľký význam malo pestovanie viacerých odrôd viniča, tzv. samorodákov. Významným doplnkom poľnohospodárstva bolo v obci podobne ako v celej Hontianskej stolici okrem vinohradníctva, ovocinárstvo, poľovníctvo, rybárstvo a samozrejme včelárstvo, od ktorého pravdepodobne obec dostala svoj názov. Existujú len dohady, čo sa z medu vyrábalo, či to bola medovina, alebo medovica ako alkoholický nápoj, alebo sladká pochúťka.

Z historických pamiatok za zmienku stojí evanjelický kostol z roku 1832. Jeho organ na chóre je klasicistický, postavený neznámym majstrom a je z roku 1820. V kostole sa nachádza aj krstiteľnica neskorogoticko-renesančná z tesaného kameňa približne z roku 1500. Neďaleko kostola sa čnie viac ako 500-ročná lipa, ktorá by o histórii obce vedela asi najlepšie rozprávať.

Medzi zaujímavosťmi obce patrí na mohutnom Brale, týčiacom sa nad obcou rastie vzácny kavyľ Ivanov. Táto rastlina pôvodne pochádza z ruských a mongolských stepí, u nás na Slovensku je vzácna. Chránená, ohrozená trváca, výrazne trsnatá tráva. Vyskytuje sa vzácne na sutinách, piesočných dunách a skalách len na južnom Slovensku. Na Slovensku rastie 6 druhov kavyľov, všetky sú chránené.

- Návšteva blízkeho bojiska pri Plášťovciach, kde sa 10. augusta 1552 odohrala bitka medzi tureckým a cisárskym vojskom pod vedením Teuffela Erazmusa. Bitka sa skončila na druhý deň porážkou cisárskych vojsk, padlo niekoľko tisíc vojakov, medzi nimi aj vacovský biskup Augustin Sbardelatti (Dudith).

Júl

- Národný výstup na Sitno

August

- Návšteva Národného cintorína v Martine

Národný cintorín

Cintorín bol založený na konci 18. storočia ako mestský cintorín pre obyvateľov katolíckeho i evanjelického vierovyznania. S rímskokatolíckym Kostolom sv. Martina ho spájala tzv. Smrtná ulica. Prvý písomný doklad, ktorý nepriamo datuje jeho vznik, pochádza z roku 1785 a píše sa v ňom o založení nového cintorína pred piatimi rokmi. Cintorín zaberajúci priestor asi dvoch tretín súčasných sektorov A, B a C sa postupne zapíňal, a preto sa v rokoch 1879 a 1903 pristúpilo k jeho rozšíreniu o príľahlé pozemky, pričom dnešnú podobu získal v roku 1909. V súvislosti s rozširovaním cintorína sa uskutočnili viaceré opravy a úpravy cintorína. V roku 1860 sa začalo budovať oplotenie a vstupná brána, ktorú osadili do murovaných stĺpov, v roku 1876 prebehla renovácia, keď sa oplotenie pokrylo šindľom. Dobudovalo sa až po poslednom rozšírení cintorína v roku 1909, pod vedením staviteľa Jána Hlavaja.

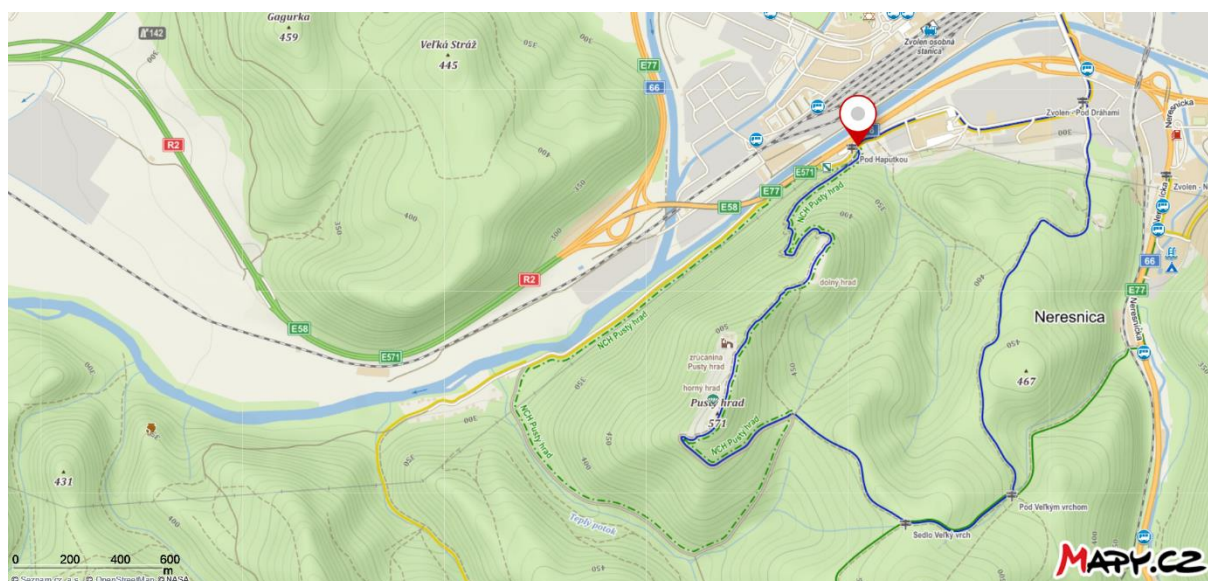
Mesto Martin bolo od druhej polovice 19. storočia centrom intenzívneho národného a kultúrneho života Slovákov. Čulý spoločenský ruch priťahoval mnohé osobnosti z rôznych sfér politiky, vedy a kultúry, ktoré tu žili a pôsobili. Cintorín, ktorý bol od svojho vzniku výlučne mestským cintorínom, začal meniť svoj charakter a nadobúdať väčší význam v roku 1866, keď tu pochovali Karola Kuzmányho, prvého podpredsedu Matice slovenskej. Započala sa tak tradícia pochovávaní významných osobností, ktorá pokračovala pohrebom štúrovského prozaika Jána Kalinčiaka a pietnymi slávnosťami organizovanými na sviatok Pamiatky zosnulých. Po roku 1918 sem boli prenesené ostatky viacerých našich spisovateľov, politikov a umelcov z iných miest Slovenska i zo zahraničia. V roku 1928 sem previezli ostatky Martina Kukučína, v roku 1940 ostatky Janka Kráľa. Položil sa základ pre vytvorenie národného panteónu, ktorý spontánne rástol. Na želanie mnohých osobností, vrstovníkov i neskorších generácií tu boli pochovaní ďalší významní národní dejatelia, umelci, vedci, architekti, herci, vynálezcovia, osobnosti našich dejín. V 70. a 80. rokoch 20. storočia sem boli prevezené ostatky Štefana Marka Daxnera, Pavla Socháňa, Izabely Textorisovej, Mikuláša Galandu, Karola Plicku, Jaroslava Vlčeka, Ivana Stodolu a Štefana Krčméryho. Svoje posledné miesto odpočinku tu našli aj viaceré osobnosti politického i kultúrneho života, ktoré žili v exile: Jozef Cíger Hronský, Milan Hodža, Konštantín Čulen, Ferdinand Hoffman a ďalší. Uloženie ich ostatkov na Národnom cintoríne bolo prejavom uznania a ocenenia, ktorého sa im nedostalo počas života.

Martinský cintorín bol dňa 21. novembra 1967 uznesením predsedníctva SNR č. 240/67 vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku a získal tak celonárodný význam ako pietne miesto. Matica slovenská bola poverená správou cintorína a v súvislosti s týmito zmenami bol v roku 1973 spracovaný nový Štatút Národného cintorína. Zriadená bola sa komisia, ktorá schvaľovala výtvarné a architektonické návrhy väčších náhrobkov a náhrobníkov, prevozy hrobov osobností na Národný cintorín a najmä pomáhala čeliť početným politicky motivovaným žiadostiam o pridelenie miest na pochovanie. V tomto období postupne vydláždili všetky hlavné chodníky a upravili terasy v severovýchodnej časti cintorína a uskutočnili sa prevozy hrobov a ostatkov významných osobností prevažne zo zanikajúcich cintorínov. Po roku 2000 správu cintorína vykonávali spoločne Slovenská národná knižnica a Mesto Martin, ktoré sa po roku 1989 stalo opäť jeho vlastníkom a v roku 2005 schválením nového Štatútu Národného cintorína, aj správcom objektu v plnom rozsahu.

September

- Národný výstup na Pustý hrad vo Zvolene

Pustý hrad

Pustý hrad s rozlohou viac ako 4 hektáre patrí medzi najväčšie hrady v strednej Európe. Zistilo sa, že je väčší ako Spišský hrad. Stojí vo výške 571 m n. m. nad mestom Zvolen. Ideálna prístupová trasa vedie po značke a náučnom chodníku od zimného štadióna, z ulice Pod dráhami.

Celý hradný komplex, ktorý sa skladá z Dolného a Horného hradu, sa postupne staval v 12. až 14. storočí.

Dodnes zachovalými časťami sú hlavná vstupná brána Horného hradu a zrúcaniny obytnej veže Dolného hradu. Na Hornom hrade nevynechajte obrovskú až 10 metrov hlbokú filtračnú nádrž, ktorá bola v minulosti naplnená štrkom a pravdepodobne slúžila na čistenie vody.

V okolí Pustého hradu sa našiel aj poklad, 71 strieborných plieškov, ktoré boli polotovarom na výrobu mincí. Pustý hrad a jeho okolie ponúka výhľady na mesto Zvolen, dovidieť odtiaľto aj na hrebeň Nízkych Tatier. V najvyššie položenej časti horného hradu sa nachádza niekoľko lavičiek, kryté posedenie a ohnisko.

Trasa na Pustý hrad zo Zvolena

Pešo na Pustý hrad prideme po modrej značke od zimného štadióna vo Zvolene. Po ceste nevynechajte nenápadnú odbočku k vyhladke na sútok Hrona a Slatiny.

Na hrad vedie od zimného štadióna aj zelený náučný chodník, ktorý popisuje každú lokalitu v slovenskom a anglickom jazyku. Výstup cez dolný a horný hrad zaberie necelú hodinu.

Október

- Milý malý trh - Súdoľce (neďaleko Dudiniec) – ochutnávka dedinských dobrôt a vínka; Podujatie, ktoré usporadúvajú **Gazdovský spolok Hont-Tekov, OZ Dobruo zo Súdoľce a Olej Hont;**

Obec leží v doline potoka Veperec, na juhozápadnom okraji Krupinskej planiny. Južnú odlesnenú časť chotára tvorí lpeľská pahorkatina, v severnej časti sú rozsiahle dubové a bukové lesy. Nadmorská výška obce je 164 m n. m., najnižšia poloha je 150 m n. m. a najvyššia 343 m n. m. Pôdy sú hnedozemné, na nive lužné.

Podľa sčítania ľudu z roku 2001 mala obec 211 obyvateľov. Obec mala k 31. decembru 2015 225 obyvateľov.

Prvá písomná zmienka o obci Súdovce je z roku 1244 ako Zyud, neskôr ako Zuud (1256), Zyvgdh (1442), Sudowce (1773), maďarsky Szúd..

Patril hradu Hont, v roku 1256 ju Belo IV. daroval služobníkom z hradu Zvolen. V 16. storočí sa rozdelila na Dolné, Horné, Stredné Súdovce. Od 18. storočia boli zemepánmi Semberyovci. V roku 1715 mala obec mlyn a 16 domácností, v roku 1720 mala 20 domácností, v roku 1828 mala 55 domov a 334 obyvateľov.

V minulosti sa obyvatelia tejto obce zaoberali prevažne poľnohospodárstvom, ale najviac vinohradníctvom, ako to dokazuje znak na pečatidle z roku 1668. Obec Súdovce používala svoj erb už v 17. storočí. Od roku 1302 vlastnila obec rodina Hebeczi. Člen tejto rodiny Gabriel Hebezci prijal v roku 1342 meno Szúdi. Toto pomenovanie sa používalo pre obec od roku 1773, predtým mala obec rozličné názvy: Zyud, Zuud, Zyvgh. Obec vlastnil aj Ištván Žembery, ktorý tu dal vybudovať kaštieľ.

Pamiatky

Evanjelický kostol, jednoduchá jednolodňová stavba s vežou tvoriacou súčasť hmoty kostola z roku 1932. Fasády kostola sú členené kvádrovanými lizénami. K lodi kostola je predstavaná predsieň, z ktorej vystupuje zvonica. Interiér je plochostropý, oltár je neoklasicistický. Nachádza sa tu oltárny obraz Ježiš na Olivovej hore od D. Šubu z doby vzniku kostola.

Severne od obce Súdovce sa nachádzajú vinohrady, patriace do Hontianskeho vinohradníckeho rajónu Stredoslovenskej vinohradníckej oblasti V obci rastie zákonom chránený strom Ginko dvojaločné (lat. Ginkgo biloba),¹ ktorý má podľa prírodovedcov 260 rokov a je pravdepodobne najstarším ginkom na Slovensku. Ten v Súdovciach bol v minulosti súčasťou parku s kaštieľom.

Semená a listy stromu, ktorý rástol už v období prvohôr, sa používajú ako liečivo a to v medicínskych preparátoch na rozširovanie ciev, zlepšenie cirkulácie krvi a jej okysličovania. Využívajú sa aj pri astme, nedostatočnom mozgovom prekrvení a gangrénach.

Zaujímavosťou je aj to, že ginko prežilo výbuch atómovej bomby. Keď bomba dopadla v roku 1945 na Hirošimu, asi kilometer od epicentra výbuchu stál kostol, na nádvorí ktorého rástlo ginko. Kostol výbuch zničil, ale strom prežil bez väčšej ujmy. Po vojne, keď chceli kostol opäť postaviť, stavbe stálo v ceste ginko, z ktorého medzičasom vyrástol zdatný strom. Nikoho však nenapadlo strom zoňať, schody do kostola sa okolo neho rozdeľujú.

V obci sa nachádza okrem evanjelického aj moderný rímskokatolícky kostol. Na juh od obce sa nachádza rybník.